

og ville derfor i Reglen kunne sælges til 3,000 Rd. pr. Tønde Hartkorn, og disse 7,500 Tdr. Hartkorn ville da give c. 22 1/2 Million Rigsdaler. Der er desuden 2 1/2 Million i Penge. Dette udgjør tilsammen 25 Millioner. Bortfulgtes Præstegaardsbygningerne, vilde man vel kunne faae 3000 Rd. for hver Præstegaard, hvilket for de 1000 Præstegaarde altsaa vilde give en Capital af 3 Millioner. Disse 3 Millioner lagte til de 25 give 28 Millioner, og naar disse igjen lægges til de 36 Millioner, som jeg før fik ud, bliver det ialt et Beløb af 64 Millioner. Renten af denne Capital, udsat til 5 pCt., vil udgjøre c. 3,200,000 Rd. Naar nu hver Præst fik 2000 Rd. i aarlig Løn, saa vilde dette udgjøre 2,200,000 Rd., og der vilde saaledes blive i Behold 1,000,000 Rd., og med denne Sum troer jeg nok, at Ministeren vilde kunne raade Bod paa de væsentligste Mangler, der findes ved Almuefoklen; det vilde da blive muligt for ham at ansætte saamange dygtige Lærere ved Almuefoklerne, som udfordres til at undervise de Børn, der søge Skolerne hver Dag i Vinterhalvaaret. — Folket selv har ogsaa i Erkendelse af Dplysningens Nødvendighed søgt om Midler til at raade Bod paa sine egne Mangler, udover de Midler, der ere stillede til Raadighed ved Almuefoklerne. Man har søgt at kalde tillive Aftenfokler, saaledes som det er foreskrevet i Loven af 29de Juni 1814, og uagtet det maa indrømmes, at deres Virksomhed ikke har været stor, saa troer jeg ligesaa lidet om dette Middel som om noget andet, anvendt i en god Sags Tjeneste, at det har været brugt aldeles uden Nytte. Man har dernæst meent, at Dagspressen kunde blive til Dplysning for Folket og til Støtte for dets Sag, og uagtet dens Virksomhed i denne Retning ikke har været saa frugtbringende, som den burde, troer jeg dog, at der ogsaa derved er vundet en Deel. Man har endelig i den sidste Tid gjort sig Flid for at oprette Folkehøiskoler, og det synes, som om disse Høiskoler fra alle Sider have vundet en vis Anerkjendelse, idet der jo fra Statens Side er dicteret en aarlig Understøttelse dertil, i det sidste Aar af 14,000 Rd., som ere blevne fordeelte imellem 38 Høiskole-

forstandere, saavel til Understøttelse for Skolernes Dyrholdelse som maafler ogsaa for at skaffe Tripladser. Ogsaa Skoleraadene have understøttet med en ikke ubetydelig Sum, idet nemlig 11 Skoleraad have ydet 2,600 Rd., som ere komne 11 saadanne Høiskoler til gode; men dersom disse Høiskoler skulle have nogen virkelig Betydning for Folket, saa troer jeg ikke, det er nok, at blot Rigsmænds Sønner kunne komme dertil, men det maa ogsaa blive muligt for fattige Huusmænds og fattige Haandværkers Sønner at tage Deel i saadan Underviisning, og det er i dette Viemed, at Underændringsforslaget under Nr. 34 b er stillet, ligesom ogsaa iøvrigt Underændringsforslaget under Nr. 34 a. Det er desto værre ikke Alle, som see paa disse Høiskoler med milde Dine. Man har sagt, at de forvænne Elevernes Tanker og gjøre dem mindre tilbøielige til at besfatte sig med deres daglige Beseftigelser; men jeg vil nu spørge: Er det ikke netop Hensigten med at sende disse unge Mennesker paa Høiskole, at deres Begreber skulle udvikles, deres Tanker skulle oplæres, og deres Sands for det Gode, Gode og Skjønne skal paavirket? Men er dette netop Hovedopgaven, saa synes det mig urigtigt at bebrejde disse unge Mennesker, naar de vende tilbage fra Høiskolen, at de have noget mere Interesse for aandelige Syssler, end de tidligere have havt, og altsaa forsaavidt mindre Interesse for deres daglige Beseftigelse. Man har frem Indsigelse mod disse Folkehøiskoler bebrejdet dem, at de væsentlig give sig af med Politikk og forvænne de unge Menneskers Syn for vor virkelige Stilling, og at de altsaa vildebe istedetfor at vejlede dem. Jeg har nu det Haab om Folkets Dplysning i det Hele taget, at det vel vil betænke sig alvorlig paa, til hvem det bør betroe sine Sønners Underviisning, og altsaa iforveien gjøre sig bekendt med, hvilke Høiskoler det er, der gjøre sig skyldige i en saadan Feil, og ikke sende sine Sønner hen til et Sted, hvor de ville blive vildelede og ikke vejlede, og jeg har det Haab, at saadanne Skoler ville komme til at staae tomme, og denne Omstændighed vil give vedkommende Forstander et Beviis for, at han handler urigtigt, og at han bør tage Skeen i en anden